

Asia: VN/5843/2026

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus hyvinvointialueen seuranta- ja arviointivelvollisuudesta sekä seurannan vähimmäistiedoista ja vähimmäistiedon hallintamalleista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne tähän tekstikenttään

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen lausunto

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntöön VN/5843/2026

Luonnos asetukseksi hyvinvointialueen seuranta- ja arviointivelvollisuudesta sekä seurannan ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vähimmäistiedoista ja niiden hallintamallista

1. Yleiset huomiot

Kanta-Hämeen hyvinvointialue esittää yleisinä huomioina vastaavat huomiot kuin Pirkanmaan hyvinvointialue.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue pitää esitettyä asetusta tarpeellisena. Asetus tukee sosiaali ja terveydenhuollon kansallista ohjausta, arviointia ja valvontaa sekä edistää yhtenäisen ja vertailukelpoisen tietopohjan muodostumista.

Hyvinvointialue pitää myönteisenä, että asetuksessa korostetaan:

- päällekkäisen tiedonkeruun ehkäisemistä,
- olemassa olevien tietojen uudelleenkäyttöä,
- tiedonsiirron automatisoinnin lisäämistä ja manuaalisten tiedonkeruiden vähentämistä.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue katsoo, että näitä periaatteita noudatettaessa mahdollistuu toteutus, joka tukee pitkällä aikavälillä kansallista ohjausta ja hyvinvointialueiden omaa tietojohtamista aiheuttamatta kuitenkaan lisätyötä hyvinvointialueille. Hyvinvointialue kuitenkin korostaa, että

asetuksen tulee olla muotoiltu siten, ettei se perustu oletukseen nykyisten tiedonkeruiden ja tiedonsiirtokäytäntöjen pysyvyydestä. Tästä tarkemmin kohdassa 2.

2. Vähimmäistietojen määrittely ja hallintamalli

Kanta-Hämeen hyvinvointialue esittää huomioina vähimmäistietojen määrittelystä ja hallintamallista vastaavat huomiot kuin Pirkanmaan hyvinvointialue.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue pitää perusteltuna, että vähimmäistietojen sisällöt ja indikaattorit määritellään yhteistyössä ja vuosittain päivittyvässä prosessissa sen sijaan, että ne lukittaisiin pysyvästi asetustasolle.

Hyvinvointialue korostaa, että asetuksen tulee olla muotoiltu siten, ettei se perustu oletukseen nykyisten tiedonkeruiden ja tiedonsiirtokäytäntöjen pysyvyydestä. Tiedontuotanto ja -siirto kehittyvät nopeasti, ja automaation lisääntyessä on tarkoituksenmukaista, että:

- uusien rekisteri ja järjestelmäkehitysten myötä voidaan luopua osasta nykyisiä manuaalisempia tiedontoimituksia,
- vähimmäistietojen tuotanto siirtyy asteittain yhä enemmän automatisoituihin ratkaisuihin,
- päällekkäisiä ja rinnakkaisia tiedonkeruita voidaan aidosti purkaa.

Vähimmäistietojen muutosten ennakoitavuus ja riittävä siirtymäaika ovat keskeisiä edellytyksiä tiedon laadun ja toimivien prosessien varmistamiselle. Tämä korostuu tilanteissa, joissa yhtenä osapuolena ovat myös asiakas- ja potilastietojärjestelmätoimittajat.

Hyvinvointialue haluaa lisäksi selkeyden vuoksi todeta, että asetuksessa määriteltävät vähimmäistietosisällöt eivät sellaisenaan riitä hyvinvointialueen kokonaisvaltaiseen tietojohdamiseen, vaan hyödynnämme tietojohdamisessamme myös muita tietolähteitä vähimmäistietosisältöjen lisäksi.

3. Roolit ja vastuut sekä tiedonsiirtoratkaisut

Kanta-Hämeen hyvinvointialue esittää huomioina rooleista, vastuista sekä tiedonsiirtoratkaisuista vastaavat huomiot kuin Pirkanmaan hyvinvointialue.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue pitää asetuksessa esitettyä vastuunjakoa STM:n, THL:n ja hyvinvointialueiden välillä pääosin selkeänä.

Hyvinvointialue pitää erityisen myönteisenä, että THL on käynnistänyt tiedonsiirron automatisointiin tähtääviä kehitystoimia, kuten tietokantareplikaation pilotoinnin sekä tiedontoimituspalvelun jatkokehityksen. Kanta-Hämeen hyvinvointialue kannustaa siihen, että:

- samoja tiedonsiirtokanavia hyödynnetään mahdollisimman laajasti eri tietosisältöihin,
- ratkaisut ovat valtakunnallisesti yhtenäisiä ja skaalautuvia,
- hyvinvointialueilla on selkeä näkymä ratkaisujen kehityspolkuun ja aikatauluun.

Hyvinvointialue pitää tärkeänä myös sitä, että silloin kun muut kansalliset toimijat pyytävät hyvinvointialueilta tietoja, jotka sisältävät sote järjestämislain 29 §:ssä tarkoitettuja vähimmäistietoja, nämä tiedot toimitetaan THL:lle keskitetysti. Tämä on hyvinvointialueiden näkökulmasta keskeistä päällekkäisen raportoinnin ja erimuotoisten tiedonluovutusten vähentämiseksi.

4. Tiedonkeruun aikataulut ja käytännön toteutus

Kanta-Hämeen hyvinvointialue esittää huomiona tiedonkeruun aikatauluista ja käytännön toteutuksesta vastaavat huomiot kuin Pirkanmaan hyvinvointialue.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue korostaa tiedonkeruun aikataulujen yhteensovittamisen tärkeyttä muun kansallisen ohjauksen ja raportoinnin kanssa.

Lisäksi hyvinvointialue katsoo, että:

- tiedonkeruun tulee ensisijaisesti perustua automaattisesti kertyvään rekisteri ja järjestelmätietoon,
 - tietosisältöjen teknisluonteiset päivitykset ja korjaukset tulee toteuttaa hallitusti ja ennakoitavasti,
 - toimeenpanon vaikutuksia on tarkoituksenmukaista seurata ja arvioida vaiheittain.
-

5. Vaikutukset ja resurssit

Kanta-Hämeen hyvinvointialue esittää huomiona vaikutuksista ja resursseista vastaavat huomiot kuin Pirkanmaan hyvinvointialue.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue katsoo, että asetuksen onnistunut toimeenpano edellyttää:

- riittäviä resursseja tiedonhallintaan ja tietojohdamiseen THL:llä ja hyvinvointialueilla,
- tietojärjestelmien yhteen toimivuuden kehittämistä,
- valtakunnallista tukea ja ohjausta automaation ja yhtenäisten tiedonsiirtoratkaisujen käyttöönottoon.

Hyvinvointialue korostaa, että vaikka päällekkäinen raportointi voi pitkällä aikavälillä vähentyä, toimeenpanovaiheessa työmäärä voi kasvaa. Tämä tulee huomioida jatkovalmistelussa ja ohjauksessa.

6. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulma

Kanta-Hämeen hyvinvointialue esittää erityisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta seuraavat huomiot:

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vähimmäistietojen osalta on huomioitava hyvinvointijohtamisen pitkäjänteisyys ja toisaalta valtuustokausittaisen suunnittelun ja vuosittaisen raportoinnin erilaiset tietotarpeet ja mahdollisuudet hyödyntää tilastotietoja (tilastojen päivittymisen syklit vaihtelevat)
- Hyvinvointialueen tiedontuotannon automatisointi tulee olla mahdollista, jotta vähimmäistietojen tuottaminen ei lisää työmäärää
- Eri alueiden lähtökohtaiset erot esim. väestöllisissä rakenteissa ja asiakaskuntaan kuuluvien määrissä voi olla riski tietojen oikeudenmukaiselle vertailtavuudelle, ellei lähtökohtien erilaisuutta tunnisteta tulkintoja tehtäessä (millä tarkkuudella vertailua tehdään?); tässä kohtaa hyvinvointialueiden oman alueellisen tuntemuksen kuuleminen on olennaista
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vähimmäistietoina käytettävien tilastojen tulisi olla täsmällisiä ja tiedonkeruussa esitettävien kysymysten yksiselitteisiä, jotta niiden vertailtavuus olisi luotettavaa. Esim. TEAvisarissa on kysymyksiä, joissa lähtökohtaisesti oletetaan joidenkin rakenteiden muotoutuvan tai kokonaisuuksien tulevan toteutetuksi kaikissa kunnissa/alueilla samalla tavalla ja samanlaisin nimikkein/sisällöin/tavoin tms., vaikka kyse ei ole lakisääteisesti raamitetusta velvoitteesta.
- Olisi suotavaa, että vähimmäistietojen sisällöt ja indikaattorit keskittyisivät keskeisiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ilmiöihin ja haasteisiin, jotta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen pitkäjänteinen seuraaminen olisi mahdollista. Liian tiheästi muuttuvat seurantaindikaattorit eivät tue tehdyn työn vaikuttavuuden seurantaa.
- Kanta-Hämeen hyvinvointialue pitää perusteltuna, että vähimmäistietojen sisällöt ja indikaattorit voidaan määritellä yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa. Vähimmäistietojen valinnassa tulee tietoisesti välttää sitä, että kootaan tietoja vain tilastoinnin itsensä vuoksi, eikä koottava tieto itsessään tue hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen keskeisten tavoitteiden saavuttamista kuten esim. kansansairauksien ehkäisemistä.
- Vähimmäistietojen toimittamisen ja julkaisun aikataulut ovat epäselvät ja edellyttävät selkeyttämistä. On syytä huomioida, että vähimmäistiedon seurantajaksolla ja aikataululla on vaikutuksensa hyvinvointialueen omaan hyvinvointikertomus- ja suunnitelmatyöhön, jonka tulisi olla sovitettavissa yhteen hyvinvointialueen omaan talouden ja toiminnan suunnittelun ja seurannan aikataulujen kanssa.

6. Yhteenveto

Kanta-Hämeen hyvinvointialue suhtautuu asetukseen kokonaisuutena myönteisesti ja pitää sitä merkittävänä askeleena kohti yhtenäisempää, ajantasaisempaa ja automatisoidumpaa kansallista tietopohjaa.

Hyvinvointialue painottaa erityisesti:

- tiedonsiirron automatisoinnin systemaattista edistämistä
- päällekkäisten tiedonkeruiden purkamista
- ennakoitavaa ja kehitystä mahdollistavaa sääntelyä

Antikainen Katja
Kanta-Hämeen hyvinvointialue - yksikkö: Strategia ja integraatiot /
Tietojohtaminen